

تأثیر آموزش فلسفه بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان پسر پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر سرچشمه

حسین حسینی امین^۱، مرضیه کهنوجی^{۲*}، سید جواد ایران‌نژاد پاریزی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۰/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۶/۲۷

خلاصه

مقدمه: یکی از هدف‌های عمده نظام آموزش و پرورش ایجاد رفتارهای سازگارانه در کودکان است. از جمله راهکارهای پیشنهادی برای تنظیم رفتار، آموزش فلسفه به کودکان می‌باشد. در این راستا، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر آموزش فلسفه بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان پسر پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر سرچشمه بوده است.

مواد و روش‌ها: طرح پژوهشی به صورت نیمه تجربی و از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل بود. بدین منظور، ۴۰ نفر از دانش‌آموزان پسر پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر سرچشمه بعد از نمونه‌گیری به صورت تصادفی به دو گروه مداخله و کنترل تقسیم شدند. از پرسشنامه رفتار اجتماعی Warden و همکاران Child Social Behavior Scale (CSBS) به عنوان ابزار غربالگری و گردآوری داده‌ها در دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون استفاده شد. برنامه آموزش فلسفه به کودکان به مدت ۱۰ جلسه ۲ ساعته بر روی گروه مداخله اعمال گردید. داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس (ANCOVA) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد آموزش فلسفه به کودکان منجر به تفاوت معنی‌دار آماری بین مراحل پیش و پس‌آزمون در نمره کلی رفتار اجتماعی در گروه مداخله شد ($p < 0.001$) به این صورت که در مرحله پس‌آزمون، گروه مداخله نسبت به گروه کنترل رفتار اجتماعی بهتری را گزارش نمودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به اثربخش بودن استفاده از برنامه آموزش فلسفه به کودکان در بهبود رفتار اجتماعی دانش‌آموزان پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی، آموزش این برنامه در راستای بهبود رفتار اجتماعی پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: آموزش، فلسفه، رفتار اجتماعی، دانش‌آموزان

۱- استادیار، گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشگاه ولی عصر (عج)، رفسنجان، ایران.

۲- استادیار، گروه عمومی، دانشگاه ولی عصر (عج)، رفسنجان، ایران. (نویسنده مسئول)

پست الکترونیکی: M.Kahnooji@vru.ac.ir ، تلفن: ۰۳۴۳۱۳۱۳۳۴۷

۳- کارشناس ارشد برنامه‌ریزی و کنترل پروژه امور تحقیق و توسعه مس منطقه کرمان، رفسنجان، ایران.

مقدمه

یکی از هدف‌های عمده نظام آموزش و پرورش ایجاد رفتارهای سازگاران در کودکان است. این سازگاری شامل تطبیق یا فرمانبرداری محض نیست، بلکه شامل رفتاری می‌شود که به فرد کمک می‌کند تا با کمترین میزان اضطراب با موقعیت‌ها سازش پیدا کند و در جامعه رفتارهای اجتماعی مناسبی در حوزه‌های عمل و گفتار از خود بروز دهد و از انجام رفتارهای ضداجتماعی بپرهیزد [۱]. یکی از راهکارهای پیشنهادی برای رشد مهارت‌های اجتماعی و تنظیم رفتار، آموزش فلسفه به کودکان می‌باشد [۲].

Lipman در تعریف فلسفه برای کودکان می‌گوید: "فلسفه در آموزش و پرورش اعمال می‌شود تا دانش‌آموزانی ماهر در استدلال و درایت بسازد" وی معتقد است فلسفه برای کودکان اساساً از الگوی معلم-شاگرد که در آن معلم دانش خود را به شاگردان واگذار می‌کند و به عبارت دیگر شاگردان به عنوان ظروف خالی تلقی می‌شوند، متفاوت است [۳]. Fisher اعتقاد دارد، کودکانی که در بحث فلسفی شرکت دارند، شواهدی مبنی بر توانا تر شدن در پرسیدن و ارائه دلیل و برهان برای دفاع از نظرات، منطقی و متفکر شدن در رفتار، فعال تر شدن در بحث کلاسی و... از خود نشان می‌دهند [۴].

کودکانی که در بحث‌ها و پژوهش‌های گروهی شرکت می‌کنند غالباً لذت ذهنی، عاطفی و اجتماعی را تجربه می‌کنند [۵]. یکی از اجزای جدایی‌ناپذیر برنامه آموزش فلسفه برای کودکان، شکل کلاس و نحوه هدایت آن، یعنی کلاس داری به شیوه اجتماع پژوهشی می‌باشد. کلاس‌های درس در این برنامه تبدیل به حلقه‌های کندوکاو یا اجتماع پژوهشی می‌شوند که در آن از رابطه دوستی و همکاری جهت مشارکت مثبت در فضای آموزشی استقبال می‌گردد. زمانی که در این برنامه یک داستان خوانده می‌شود، اجتماع پژوهشی شروع به کار می‌کند، به این صورت که با مهارت‌های مختلف فکری به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا خودشان در پی داده‌ها باشند، آن‌ها را پردازش کنند و به حل مسائل و گرفتن تصمیم بپردازند [۶]. این شیوه کلاس‌داری نوعی تعامل رفتاری است که زمینه برای بحث و تبادل نظر و الگوپذیری از یکدیگر را فراهم می‌آورد.

رفتار اجتماعی یکی از مهم‌ترین سازه‌هایی است که بر رشد شخصیت کودکان تأثیرگذار است [۷]. رفتار اجتماعی تمامی انواع حالات فکر، احساس و عمل؛ قلمداد می‌گردد که سمت و سوی آن‌ها با تکیه بر الگوهای جمعی (الگوهای مشترک بین اعضای یک اجتماع) تعیین می‌شود [۸]. رفتارهای مطلوب اجتماعی، کنش‌های مشارکتی را در جامعه گسترش می‌دهند و از این طریق، شرایط عینی را برای افزایش موذت اجتماعی فراهم می‌آورند. اجتماعی شدن یا آموختن چگونه اجتماعی زیستن، در رشد و تعالی فرد و نیز جامعه نقش محوری دارد. اجتماعی شدن حاصل سازوکار اصلی روانی-اجتماعی تکوین شخصیت است و دو سازوکار بنیادین این فرایند عبارت‌اند از یادگیری و درونی کردن [۹]. رفتارهای اجتماعی مناسب کودکان در موفقیت‌های تحصیلی و سازش یافتگی بعدی آن‌ها نقش بسیار مهمی دارند [۱۰]. تنظیم رفتار، فرایندی است که فرد را به بررسی و بازنگری رفتارهایش در جنبه‌های مختلف فردی و اجتماعی فرا می‌خواند؛ از دیدگاه روانشناسان تنظیم رفتار عبارت است از: فرایندها و فعالیت‌های نظام‌مند در جهت رشد و ایجاد رفتارهای بهنجار و سازگاران و پیشگیری از رفتارهای نابهنجار و اصلاح آن‌ها [۱۱]. Bagwel و دیگران ادعان می‌کنند کودکانی که دارای رفتارهای مشکل‌زای بیشتری هستند، ارتباط ضعیف‌تری با دیگران و همچنین دوستان کمتری دارند [۱۲].

علی‌رغم تحقیقات مرتبط با کارایی آموزش فلسفه به کودکان، پژوهش‌های کمی اثربخشی استفاده از این برنامه را بر موضوعات مرتبط با رفتار و مهارت‌های اجتماعی بررسی کرده‌اند. در ادامه، به بیان تعدادی از تحقیقات مشابه در راستای تأثیرات اجرای برنامه آموزش فلسفه به کودکان پرداخته می‌شود.

Hedayat در تحقیقی چنین دریافت که اجرای داستان‌های فکری بر رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی، تأثیر معنی‌داری در ابعاد مختلفی از رشد اجتماعی آنها دارد [۳]. Ghobadian در تحقیقی نتیجه گرفت که برنامه آموزش فلسفه به کودکان بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی تأثیر دارد [۲]. Trikey و Topping در پژوهشی چنین نتیجه گرفتند که تأثیر اجتماع

کلاس و غیبت بیش از یک جلسه از کلاس‌های برنامه آموزشی بود.

ابزار پژوهش، مقیاس رفتار اجتماعی کودک (Child Social Behavior Scale) بود. این پرسشنامه در سال ۲۰۰۰ توسط Warden و همکاران استاندارد شده است [۱۶]. این فرم دارای ۲۴ عبارت است که دانش‌آموزان بر اساس یک مقیاس لیکرت ۳ درجه ای آن را تکمیل می‌کنند، به این صورت که به هر پرسش آن به صورت هرگز = صفر، بعضی اوقات = ۱ و اغلب اوقات = ۲ نمره داده می‌شود. این پرسشنامه دارای ۵ مؤلفه رفتار اجتماعی عملی، رفتار اجتماعی ارتباطی، رفتار ضداجتماعی آشکار، رفتار ضداجتماعی رابطه‌ای و قربانی شدن می‌باشد که هر مؤلفه توسط ۴ عبارت مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

مؤلفه‌های هر زیر مقیاس به شرح زیر می‌باشند:

- ۱- زیر مقیاس رفتار اجتماعی عملی عبارات: ۱، ۸، ۱۱ و ۱۶
 - ۲- زیر مقیاس رفتار اجتماعی ارتباطی عبارات: ۵، ۱۴، ۱۸ و ۲۲
 - ۳- زیر مقیاس رفتار ضداجتماعی آشکار عبارات: ۴، ۷، ۱۲ و ۲۰
 - ۴- زیر مقیاس رفتار ضداجتماعی رابطه‌ای عبارات: ۱۷، ۱۹، ۲۳ و ۲۴
 - ۵- زیر مقیاس قربانی شدن عبارات: ۳، ۶، ۹ و ۱۳.
- لازم به ذکر است عبارات ۲، ۱۰، ۱۵ و ۲۱ مورد ارزیابی و محاسبه قرار نمی‌گیرند.

نمره کل آزمون در دامنه ۸ تا ۴۰ است. هر چه این امتیاز بالاتر رود، وضعیت رفتار اجتماعی دانش‌آموز نامناسب‌تر است. Warden و همکاران، پایایی این مقیاس را ۰/۶۸ گزارش نمودند. برای تعیین پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است [۱۶]. Akbaribaloot Bangan و همکاران [۷] اعتبار مقیاس رفتار اجتماعی کودک را با استفاده از روش همسانی درونی و با بهره‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه نمودند. نتایج نشان داد ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۰، خرده مقیاس قربانی ۰/۷۲، رفتار اجتماعی عملی ۰/۶۹، رفتار اجتماعی ارتباطی ۰/۶۸، رفتار ضداجتماعی آشکار ۰/۷۵، رفتار ضد اجتماعی رابطه‌ای ۰/۷۶ می‌باشد.

کندوکاو فلسفی در رفتارهای تعاملی دانش‌آموزان؛ حاکی از تغییراتی در مشارکت بیشتر دانش‌آموزان در گفتگوهای کلاسی و استدلال‌های بهتر آن‌ها در توجیه عقایدشان است [۱۴].

در این پژوهش به بررسی تأثیر آموزش فلسفه به کودکان، بر روی رفتار اجتماعی دانش‌آموزان پسر پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر سرچشمه در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ پرداخته شده است.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر یک پژوهش نیمه تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر سرچشمه (۱۱۰ نفر) شامل می‌شدند. بر اساس فرمول کوکران ۸۶ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند.

$$Z=1/96 \text{ صدک } 95\% \text{ توزیع نرمال استاندارد}$$

$$d=0/05 \text{ ماکزیمم خطای نسبی برآورد}$$

$$P=q=0/5$$

$$N=110 \text{ حجم جامعه آماری [15].}$$

$$n = \frac{Z^2/d^2pq}{1 + 1/N(\frac{Z^2}{d^2pq} - 1)} = 86$$

پرسشنامه رفتار اجتماعی بین ۸۶ نفر توزیع شد و آن‌ها به صورت کتبی پاسخ دادند. پرسشنامه‌ها تحلیل گردیدند و ۴۰ نفر از دانش‌آموزان که نمره آن‌ها از پاسخ به عبارت مؤلفه‌های ضداجتماعی (آشکار و رابطه‌ای) بالاتر از ۱۰ بودند به عنوان نمونه انتخاب شدند. حداقل نمره از رفتارهای ضداجتماعی صفر و حداکثر ۱۶ بود، نمره ۱۰ به عنوان عدد برش انتخاب گردید. این ۴۰ نفر به طور مساوی در دو گروه مداخله و کنترل بر اساس انتخاب به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده به شیوه قرعه کشی جایگزین شدند. معیارهای ورود دانش‌آموزان به گروه نمونه عبارت بودند از: تحصیل در پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر سرچشمه، اکتساب نمره ۱۰ و بیشتر از پرسشنامه رفتار اجتماعی. معیارهای خروج دانش‌آموزان نیز شامل: عدم رضایت دانش‌آموزان در طول دوره از حضور در

شده به شیوه قرعه کشی در برنامه آموزش فلسفه به کودکان که طی ۱۰ جلسه ۲ ساعته به صورت هفتگی و به مدت ۲ ماه و نیم در روزهای تعیین شده توسط مجریان طرح برگزار شد، شرکت نمودند. جلسات گروهی برنامه آموزش فلسفه به کودکان، برگرفته شده از کتاب داستان‌های فکری ۱ و ۲ بود [۱۷]. خلاصه محتوای جلسات آموزش فلسفه به کودکان در جدول ۱ شرح داده شده است.

بعد از مرحله پیش‌آزمون و انتخاب نمونه، جلسه معارفه‌ای با حضور والدین و دانش‌آموزان برگزار گردید و در طی آن رضایت والدین جهت حضور فرزندانشان در جلسات مداخله به صورت کتبی جلب گردید. در این جلسه برای شرکت کنندگان این موارد تشریح گردید: اصل رازداری رعایت می‌شود و اگر افراد تمایل به شرکت در روند مداخله را نداشته باشند به درخواست آن‌ها احترام گذاشته می‌شود و از طرح پژوهشی خارج می‌شوند. در مرحله بعد، ۲۰ نفر از دانش‌آموزان انتخاب

جدول ۱- داستان‌ها و بحث‌های تمرین شده در کلاس آموزش فلسفه

جلسه	نام داستان	طرح بحث	تمرین
اول	در جلسه اول به بیان اصول بحث کردن، شنیدن، اندیشیدن و... پرداخته شد.		
دوم	لانه پرنده	چگونه به نظر می‌رسیم	رعایت احساسات دیگران
سوم	لانه پرنده	اختلاف نظر	موافقت
چهارم	شبی زیر ستارگان	دوستی	از دست دادن و تنها بودن
پنجم	لیندا و کلارا	احساسات میان دوستان	امور عادی (هنجارها) و سایر معیارها
ششم	مال هر کس، مال هیچ‌کس و خانم سیدی	شر	مفهوم شر
هفتم	بدخلقی	بدخلقی	کنترل خود را از دست دادن
هشتم	بدخلقی	انسان بودن یعنی چه؟	برقراری ارتباط از طریق ایما و اشاره
نهم	مردی که نمی‌توانست صورتش را کنترل کند	صورت خود را کنترل کنیم	ابراز احساسات و عواطف به وسیله صورت
دهم	مردی که نمی‌توانست صورتش را کنترل کند	هر کس آن‌طور نباشد که به نظر می‌رسد	ظاهر و واقعیت

تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از این است که میانگین و انحراف استاندارد گروه‌ها در متغیر رفتار اجتماعی در مرحله پیش‌آزمون تفاوت معنی‌داری با یکدیگر ندارند ($p > 0.05$). ولی میانگین و انحراف استاندارد گروه‌ها در پس‌آزمون یکسان نیست (جدول ۲). به این صورت که نمره‌های گروه مداخله در مرحله پس‌آزمون در نمره کلی رفتار اجتماعی بهبود یافته است.

داده‌ها در نرم‌افزار آماری SPSS ویرایش ۲۳ و با آزمون‌های تحلیل کوواریانس (ANCOVA)، لون (Levene's Test) و کلموگروف-اسمیرنوف مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن شرکت‌کنندگان در گروه کنترل $12/2 \pm 0/51$ (دامنه ۱۳-۱۱/۲) و در گروه مداخله برابر با $12/13 \pm 0/47$ (دامنه ۱۳-۱۱/۴) سال بود.

جدول ۲- ویژگی‌های توصیفی در گروه‌های مداخله و کنترل در نمره رفتار اجتماعی در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون

گروه	متغیر	پیش‌آزمون انحراف معیار \pm میانگین	P	پس‌آزمون انحراف معیار \pm میانگین
مداخله	رفتار اجتماعی	$22/25 \pm 4/46$	۰/۶۱۴	$31/10 \pm 3/97$
کنترل		$23/05 \pm 4/29$	۰/۸۲۳	$23/10 \pm 6/01$

* اختلاف معنی‌دار $p < 0.05$

نرمال نمرات و همسانی واریانس متغیر وابسته که از پیش‌فرض‌های آماری استفاده از آزمون‌های ناپارامتریک است

برای مشخص کردن میزان تفاوت واقعی و معنی‌دار از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شد. پیش‌فرض‌های توزیع

برای آزمودن این فرض که آموزش فلسفه به کودکان بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد، از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آورده شده است.

به وسیله آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف و آزمون لون با مقادیر ($p > 0.05$) مورد تأیید قرار گرفت، لذا می‌توان از تحلیل کوواریانس استفاده کرد.

جدول ۳- نتایج تحلیل کوواریانس برای آزمون تأثیر آموزش فلسفه بر رفتار اجتماعی کودکان

منبع تغییر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	P	مجذور اینتا
پیش‌آزمون	۱۵۸/۹۴۲	۱	۱۵۸/۹۴۲	۷/۱۱۴	۰/۰۱۱	۰/۱۶۱
آموزش	۶۰۷/۱۲۷	۱	۶۰۷/۱۲۷	۲۷/۱۷۴	۰/۰۰۰	۰/۴۲۳
خطا	۸۲۶/۶۵۸	۳۷	۲۲/۳۴۲	-	-	-

*اختلاف معنی‌دار $p < 0.05$

با تأثیر آموزش فلسفه به کودکان در حوزه‌های رفتار اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی وجود دارد [۲، ۱۳]. با این وجود، نتایج این مطالعه می‌تواند در راستای تحقیقات زیر باشد:

Jenabzadeh Roodbari و همکاران در پژوهشی نتیجه گرفتند که برنامه آموزش فلسفه به کودکان در کنترل مؤلفه برون‌ریزی خشم مؤثر است و بر مؤلفه کاهش درون‌ریزی خشم تأثیری ندارد [۱۸]. نتیجه مطالعه Azimpour و همکاران نشان داد آموزش فلسفه به کودکان بر تحول اخلاقی دانش‌آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری نداشت و نشان دهنده این است که اجرای روش آموزش فلسفه به کودکان در بافت آموزش و پرورش ایران، نیازمند مداخلات شدیدتر و ملاحظات بیشتری است [۱۹]. در مطالعه ای که توسط Jalilian و همکاران انجام شد، اجرای برنامه آموزش فلسفه به کودکان بر افزایش توانایی حل مسئله و رشد قضاوت اخلاقی دانش‌آموزان تأثیر مثبتی داشت [۲۰].

Rustami و همکاران در تحقیقی دریافتند خلایقیت کودکانی که تحت آموزش داستان‌های فلسفی فیلیپ کم قرار گرفته بودند، رشد خوبی داشته است [۲۱] Jafari و همکاران در تحقیقی بیان کردند که آموزش فلسفه به کودکان در پرورش بُعد شناختی، بُعد عاطفی و روحیه پژوهشگری کودکان دوره پیش دبستانی تأثیر دارد و به طور کلی، اجرای این برنامه بر پرورش روحیه پژوهشگری این کودکان اثرگذار است [۲۲]. Norouzi و همکاران در پژوهش خود نتیجه گرفتند که برنامه

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، نتایج بیانگر این است که بعد از کنترل نمرات پیش‌آزمون، بین دو گروه در نمره کلی رفتار اجتماعی تفاوت معنی‌داری ($p < 0.01$) وجود دارد. به این صورت که اندازه اثربخشی برنامه آموزش فلسفه به کودکان بر رفتار اجتماعی (۰/۴۲۳) بود. بنابراین برنامه آموزش فلسفه به کودکان باعث بهبود رفتار اجتماعی در گروه مداخله شد.

بحث

هدف از پژوهش حاضر، بررسی تأثیر آموزش فلسفه به کودکان بر رفتار اجتماعی دانش‌آموزان پسر پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی شهر سرچشمه بود. نتایج حاکی از این است که آموزش فلسفه به کودکان منجر به افزایش رفتارهای اجتماعی عملی و ارتباطی و بهبود رفتارهای ضداجتماعی آشکار، رابطه‌ای و قربانی شدن می‌گردد.

در پژوهش حاضر، آموزش فلسفه به کودکان بر کاهش رفتارهای ضداجتماعی آشکار (مانند میزان آسیب رساندن به دیگران (آسیب فیزیکی) و یا آسیب به وسایل دیگران)، کاهش رفتار ضداجتماعی رابطه‌ای (مانند تهدید دیگران، پخش شایعات، مسخره کردن دیگران، عدم اجازه به دیگران جهت حضور در جمع و...) و کاهش میزان قربانی شدن (مانند رفتارها و عاداتی که باعث می‌شوند فرد مورد سوءاستفاده و آزار و اذیت دیگران قرار گیرد و یا از حضور در جمع‌های آن‌ها محروم بماند) تأثیر داشته است. پژوهش‌های اندکی در رابطه

درسی دانش‌آموزان از مقطع ابتدایی گنجانده شود و دوره‌های آموزشی مرتبط با این حوزه برای کلیه معلمان (به خصوص دوره ابتدایی) برگزار گردد، به نحوی که معلمان شیوه‌های اجرای این آموزش را جهت دور شدن از شیوه آموزشی حافظه محور و معلم مدار به کار گیرند.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج این مطالعه، استفاده از

برنامه آموزش فلسفه به کودکان می‌تواند موجب افزایش رفتارهای اجتماعی عملی و ارتباطی و بهبود رفتارهای ضداجتماعی آشکار، رابطه‌ای و قربانی شدن گردد. بنابراین می‌توان این برنامه آموزشی را در مراکز آموزشی از جمله مدارس به کار برد.

تعارض منافع

در این پژوهش هیچ گونه تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان

امور مربوط به گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، نگارش و اصلاحات مقاله به طور مشترک بر عهده نویسندگان بود.

تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله بر خود لازم می‌دانند از مسئولین و دست‌اندرکاران محترم شرکت صنایع مس ایران، به خصوص مدیر محترم امور تحقیق و توسعه و مدیر محترم امور خدمات اجتماعی مس منطقه کرمان، مسئولین محترم آموزش و پرورش سرچشمه و دانش‌آموزان گروه نمونه به خاطر همکاری صمیمانه در اجرای این پژوهش و همچنین از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی به دلیل کد اخلاق IR.RUMS.REC.1397.063 کمال قدردانی و سپاسگزاری را داشته باشند.

آموزش فلسفه به کودکان در رشد معنوی فراگیران مؤثر است [۲۳] Mahrouzadeh&Tajari در تحقیقی نتیجه گرفتند استفاده از داستان‌های بومی-ایرانی با رویکرد برنامه آموزش فلسفه به کودکان و نوجوانان از توانایی لازم برای رشد ارزش‌های اخلاقی و نیز پرورش مهارت‌های زندگی شهروندی برخوردار است [۲۴].

Farhani در پژوهشی با عنوان "بررسی چالش‌های آموزش فلسفه" به سی چالش عمده آموزش فلسفه به کودکان اشاره کرده که مهم‌ترین آن‌ها به این شرح هستند: مفهوم فلسفه به عنوان یک رشته، فقدان مربیان آموزش‌دیده و ماهر برای آموزش فلسفه به کودکان، نقش مبهم معلم در این نوع از آموزش، استفاده شتاب‌زده از آموزش فلسفه به کودکان، ناآگاهی خانواده‌ها از آموزش فلسفه به کودکان و عدم رشد شناختی کودک برای درک مفاهیم انتزاعی برنامه‌های آموزش فلسفه برای کودکان [۲۵]. Daniel و Auriac در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که تفکر انتقادی اساس پیوند فلسفه برای کودکان با فلسفه در مفهوم سنتی آن است [۲۶]. Haynes و Murriss فلسفه با کودکان، را کانون اصلی ورود فلسفه به مدارس و دانشگاه‌ها می‌دانند [۲۷]. Trikey و Topping در پژوهشی نتیجه گرفتند که تأثیر اجتماع کندوکاو فلسفی در رفتارهای تعاملی دانش‌آموزان؛ بر کمیت و کیفیت گفتگوهای تعاملی کودکان ده ساله، حاکی از تغییراتی در مشارکت بیشتر دانش‌آموزان در گفتگوهای کلاسی و استدلال‌های بهتر آن‌ها در توجیه عقایدشان است [۱۴].

محدود کردن نمونه به دانش‌آموزان پسر، از جمله محدودیت‌های این پژوهش است. از آنجا که آموزش فلسفه به کودکان در این پژوهش بیشترین تأثیر را روی کارایی مؤلفه‌های اجتماعی و حذف یا کاهش رفتارهای ضداجتماعی دارد و علاوه بر آن، حذف یا کاهش رفتارهای ضداجتماعی مثل تهدید کردن، پخش شایعات، مسخره کردن، هُل دادن، آسیب فیزیکی به دیگران و ...، ضامن امنیت و آرامش جامعه می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد در مدارس نسبت به فراهم نمودن جو کلاس‌ها در قالب حلقه‌های کندوکاو و گنجانیدن مباحث مرتبط با مسائل رفتاری در اجتماع اهتمام ورزیده شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد درس آموزش فلسفه در برنامه

References

1. McGrew KS, Bruininks RH, Thurlow ML. Relationship between measures of adaptive functioning and community adjustment for adults with mental retardation. *Exceptional Children* 1992;58(6):517-29.
2. Ghobadian M. The effect of teaching philosophy for children on social skills of the fifth-grade primary students. *Journal of Educational Research* 2015;1(2): 138-49.[Persian]
3. Lipman M. *Thinking Children and Education*. 1ne ed. Dubuque: Kendall; 1993:112-523.
4. Fisher R. *Education of Thinking*, translated by Gholamali Sarmad. 4nd ed. Tehran:Gaj; 2013:84-330.[Persian]
5. Naji S. *Philosophical research for children and adolescents*. 1ne ed. Tehran: Research Center for Humanities & Cultural Studies; 2014:3-6.[Persian]
6. Ismaili KM. Teaching philosophy for preschool and school children. *JPC* 2014;2(5&6):25-44.[Persian]
7. Akbari BA, Vaezfar SS, Mohammadrezaei A. Psychometric features of social behavior of child. *Journal of Behavioral Science* 2014;8(4):339-45.[Persian]
8. Sarvestani S. *Social pathology(sociology of social deviations)*. 5nd ed. Tehran: An ; 2009:22-7.[Persian]
9. Herbert M. *Clinical child psychology. social learning developmental and behavior*. 2nd ed. New York: Willey; 1998:18-20.
10. Gilliam WS, Shahar G. Preschool and child care expulsion and suspension: Rates and predictors in one state. *Infants & Young Children* 2006;19(3):228-45.
11. Shojaei MS. *An introduction to psychology of behavior adjustment with Islamic approach*. 1nd ed. Ghom: Darolhadith; 2015:23-4.[Persian]
12. Bagwell CL, Molina BS, Pelham Jr WE, Hoza B. Attention-deficit hyperactivity disorder and problems in peer relations: Predictions from childhood to adolescence. *JAACAP* 2001;40(11):1285-92.
13. Hedayat M. The effect of thinking stories on the development of social skills of preschool children in Rasht. *JPC* 2016;13(4):63-76.[Persian]
14. Trickey S, Topping KJ. 'Philosophy for children': a systematic review. *Research papers in Education* 2004;19(3):365-80.
15. Amidi Ali. *Sampling theory and its applications*. 5nd ed. Tehran: Academic Publication Center; 2009:91.[Persian]
16. Warden D, Cheyne B, Christie D, Fitzpatrick H, Reid K. Assessing children's perceptions of prosocial and antisocial peer behaviour. *Educational Psychology* 2003;23(5):547-67.
17. Kam F. *Thoughtful stories 1 and 2. Philosophical research for children*. Translated by F Shahr Tash & M Rashtchi. 1nd ed .Tehran: Shahrtash; 2006:2-20.[Persian]
18. Jenabzadeh RM, Ansarian F, Naderi A. Studying the role of teaching philosophy P4C on the reduction of internalization and externalization of anger in the first grade high school boys in public schools of district 14 Tehran. *JER* 2016;11(47):23-48.[Persian]
19. Azimpour A, Eskandari H, Ebrahimi GS. Studying effectiveness of teaching philosophy for children on ethical changes of the fifth grade primary school boys in Tehran. *JEPS* 2016;13(23): 65-82.[Persian]
20. Jalilian S, Azimpour A, Jalilian F. The effectiveness of the philosophy education program for children on the development of Problem solving ability and ethical judgment in students. *JER* 2016;32(1&2):80-101.[Persian]
21. Rostami K, Fayazi A, Ghasemi A. Influence of phillip's thinking stories on the development of pre-school children's creativity in the city of Tehran. *JEP*;12(41):1-13.[Persian]
22. Jafari Z, Samadi P, Ghaedi Y. Studying the effect of teaching philosophy for children on development of researching spirit of pre-school children. *Journal Research in Curriculum* 2015;17(44): 41-9 .[Persian]
23. Norouzi RA, Nosrati HK, Abbaspour N, Hasani M. The effect of teaching philosophy for children on spiritual growth of female students Esfahan. *JESI* 2015;3(5): 55-75.[Persian]
24. Mahrouzadeh T, Tajri A. Studying the effect of the stories of Sa'adi Golestan on development of ethical judgment of adolescents using teaching philosophy for children P4C. *JPC* 2015;2(10):5-26.[Persian]
25. Farahani MF. The study on challenges of teaching philosophy for children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2014;116:2141-5.
26. Daniel Mf, Auriac E. *Philosophy, critical thinking and philosophy for children*. *Educational Philosophy and Theory* 2011;43(5):415-35.
27. Haynes J, Murriss K. The provocation of an epistemological shift in teacher education through philosophy with children. *Journal of Philosophy of Education* 2011;45(2):285-303.

The Effects of Philosophy Education on the Social Behavior of the 5th and 6th-Grade Male Students in the Primary Schools of Sarcheshmeh City

Hosseini Amin H¹, Kahnooji M², Irannejad Parizi SJ³

1- Assistant Prof, Dept of Islamic Philosophy and Theology, Vali-e-Asr University, Rafsanjan, Iran.

2- Assistant Prof, Dept of General Courses, Vali-e-Asr University, Rafsanjan, Iran. (Corresponding Author)

Email: M.Kahnooji@vru.ac.ir, Tel: 03431312347

3- Master of Planning and Control of the Copper Research and Development Project, Kerman, Rafsanjan, Iran.

Received: 9 January 2018 Accepted: 18 September 2018

Introduction: From among the major goals of an education system is to create adaptive behaviors in children. Besides, one of the strategies recommended to regulate the children's behavior is teaching philosophy to them. In this respect, this study is conducted aimed at examining the effects of philosophy education on the social behavior of the 5th and 6th-grade male students in the primary schools of Sarcheshmeh City.

Materials and Methods: The research design was semi-experimental, with a pretest and a posttest, and a control group. For this purpose, 40 individuals of the 5th and 6th-grade male students in the primary schools of Sarcheshmeh City were randomly assigned into two intervention and control groups by the random name selection, after the whole population was purposefully sampled. The Children's Social Behavior Scale (CSBS) of Warden et al. was used as the screening tool, and the data collection was conducted in the two pretest and posttest stages. The philosophy education course was run for the children in the intervention group in 10 two-hour sessions. The data were analyzed using ANOVA.

Results: The results indicated that philosophy education for the children led to a significant statistical difference between the pretest and posttest stages in terms of the total score of the social behavior in the intervention group ($p < 0.001$). In the posttest, the intervention group reported a better social behavior than the control one.

Conclusion: Considering the effectiveness of running philosophy education courses for children in improving the social behavior of the 5th and 6th-grade students, running such courses is recommended to improve the children's social behavior.

Keywords: Education, Philosophy, Social behavior, Students

Please cite this article as follows:

Hosseini Amin H, Kahnooji M, Irannejad Parizi SJ. The Effects of Philosophy Education on the Social Behavior of the 5th and 6th-Grade Male Students in the Primary Schools of Sarcheshmeh City. *Community Health journal*, 2018; 12(1): 41-48.

Funding: The current paper has been derived from the project implemented in the male primary schools of Sarcheshmeh city. This project has been financially supported by the Copper Industry Company.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Rafsanjan University of Medical Sciences approved the current study under the registration code IR.RUMS.REC.1397.063.